

ПОШИРЕННЯ БАБЕЗІОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНІ

**М. П. Прус, доктор ветеринарних наук, професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

В. В. Перин, аспірантка*

**Державний науково-дослідний інститут з лабораторної
діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи**

Наведено детальний аналіз статистичної звітності щодо інвазованості великої рогатої худоби збудником бабезіозу на території України впродовж 2008–2012 рр. Відповідно до рівня інвазованості тварин територію України було умовно поділено на два осередки: ензоотичний та загрозливий.

Велика рогата худоба, бабезіоз, поширення.

Україна є аграрною країною, в якій на досить високому рівні розвинуте тваринництво, мета якого полягає у забезпеченні населення якісною продукцією власного виробництва. Розв'язанню цього завдання перешкоджають ряд чинників, базовим з яких є інвазійні захворювання, які здатні завдавати значні економічні збитки, а у деяких випадках призводити до летальних наслідків. Одним із небезпечних інвазійних захворювань є бабезіоз [3, 4].

Бабезіоз великої рогатої худоби – трансмісивне захворювання, спричинене безпігментним внутрішньоеритроцитарним паразитом родини *Babesiidae*, що належить до природно-осередкових інвазій. Захворювання супроводжується лихоманкою, анемією, гемоглобінурією, розладами функцій серцево-судинної, дихальної та травної систем. Тварини втрачають до 75 % продуктивності, а внаслідок несвоєчасного лікування можуть гинути [2, 3, 4].

За даними зарубіжних учених, бабезіози завдають значні економічні збитки молочному та м'ясному скотарству, внаслідок зменшення молочної продуктивності, виснаження, вимушеного забою та затрат на проведення лікувально-профілактичних і ветеринарно-санітарних заходів [4, 5].

За даними ряду світових авторів, бабезіози великої рогатої худоби поширені повсюдно, де існують кліщі-переносники, але найбільше захворювання поширене у тропічних і субтропічних регіонах – насамперед у країнах Азії, Африки, Центральної та Південної Америки, деяких частинах Південної, Східної Європи та Австралії [2, 4].

Захворювання широко розповсюджене у північно-східній частині Таїланду. Відповідно до проведених методом ПЛР досліджень,

* Науковий керівник – доктор ветеринарних наук, професор М. П. Прус

ураженість тварин *Babesia bovis* і *B. bigemina* становила відповідно 11,2 % і 3,6 %, за даними ІФА – 14,7 % і 5,9 % [7].

За результатами дослідження зразків крові методом ПЛР від великої рогатої худоби на Філіпінах інвазованість *B. bovis* становила – 10,8 %, а *B. bigemina* – 6,4 % [5].

Дослідженням зразків крові методом ПЛР на наявність інвазії *B. bovis* у телят віком від 4 до 12 місяців, вирощених у південно-західній частині бразильської Амазонії у двох штатах Рандонія та Акко, встановлено ступінь інвазії 95,1 % (272 із 286) у штаті Рандонія та 96,1 % (195 із 203) у штаті Акко [6].

За даними А. В. Мотошина, бабезіоз великої рогатої худоби має широке поширення на території Брянської області Російської федерації. Найбільш неблагополучними за період з 2003 до 2007 років виявилися Суражський, Погарський і Брасовський райони. У Калузькій області найбільша кількість хворих тварин зареєстрована в Куйбишевському і Людіновському районах, при цьому стаціонарно неблагополучним виявився Думиничський район [2].

За проведеними дослідженнями у піддослідних господарствах Сурхандарінської області Республіки Узбекистан інвазованість великої рогатої худоби збудниками бабезіозу перебувала в межах 13– 39 % [1].

На території України реєструють випадки інвазування великої рогатої худоби збудниками бабезіозу. Спалахи захворювання переважають у регіонах, де у природі циркулюють кліщі-переносники.

Мета дослідження – вивчення поширення бабезіозу великої рогатої худоби на території України за період 2008–2012 рр.

Матеріали та методика дослідження. Поширення бабезіозу великої рогатої худоби на території України вивчали за аналізом й узагальненням матеріалів за формами статистичної звітності 2-вет, одержаними у Державній ветеринарній та фітосанітарній службі України.

Результати дослідження. Бабезіоз великої рогатої худоби поширений на території України і має осередковий характер. Так, за період 2008–2012 рр. із 17316 досліджених тварин інвазованими виявилися 4175, що становить 24,11 %.

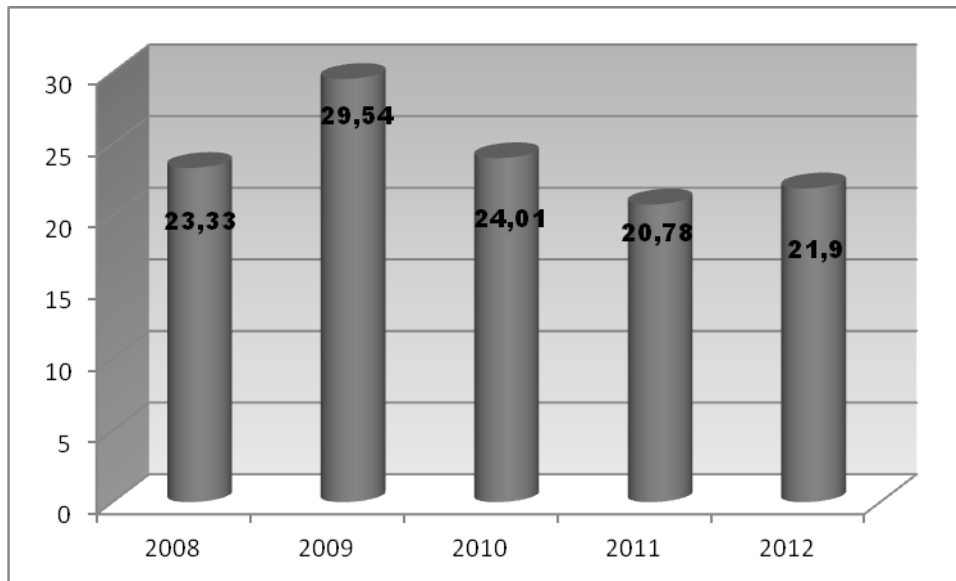

Рис.1. Інвазованість великої рогатої худоби збудниками бабезіозу на території України за період 2008–2012 рр.

Аналізуючи динаміку ураження великої рогатої худоби (рис. 1), слід зазначити, що інвазованість перебуває в межах від 20,78 до 29,54 %. Піком захворюваності був 2009 рік з рівнем інвазованості 29,54 %, найнижчий рівень – у 2011 р. (20,78 %). Відповідно до динаміки епізоотичного процесу, велику рогату худобу, уражену бабезіозом, виявляли щорічно.

За результатами статистичних даних щодо епізоотичного процесу з бабезіозу великої рогатої худоби, територію України можна умовно розділити на такі осередки: загрозливий та ензоотичний.

Отже, аналізуючи статистичні дані щодо інвазованості великої рогатої худоби збудниками бабезіозу на території України (рис. 2) за період 2008–2012 рр., до ензоотичного осередку належать 5 областей, а саме: Волинська – 8,66 %, Житомирська – 17,7 %, Київська – 2,84 %, Черкаська – 50 %, Чернігівська – 55,47 %.

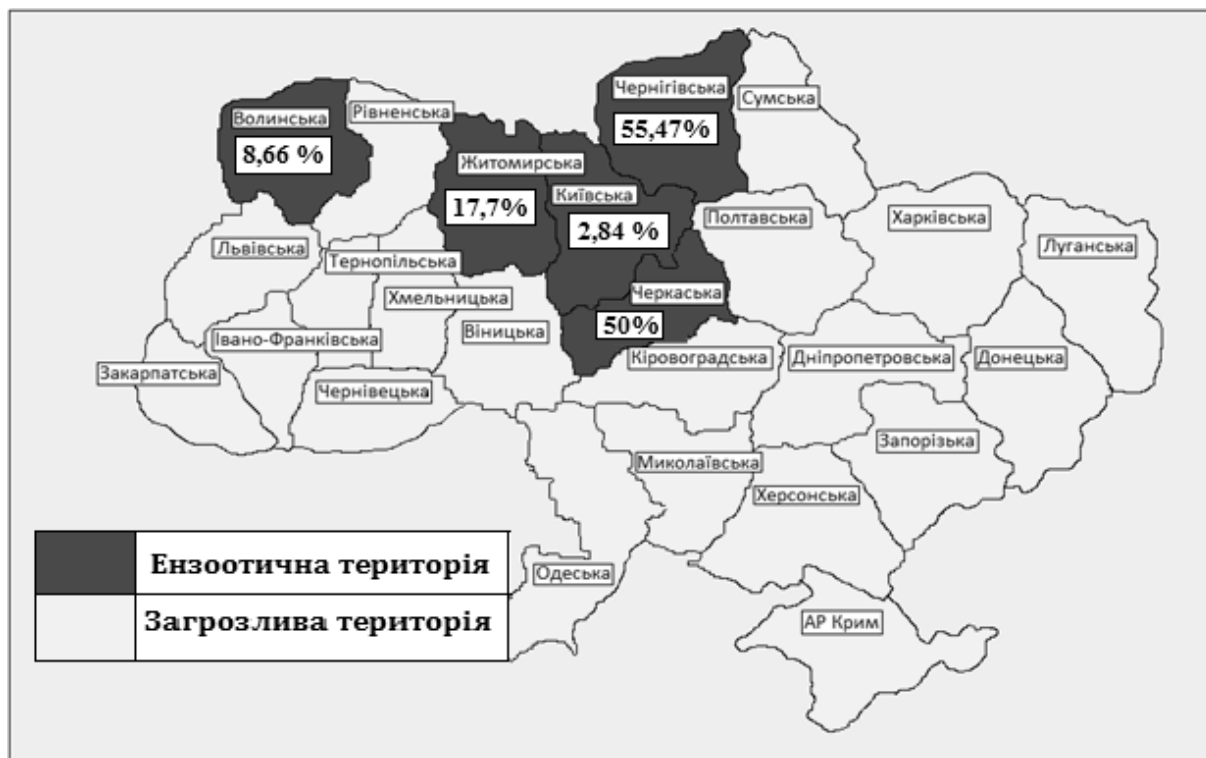

Рис. 2. Поширення babesіозу великої рогатої худоби на території України за 2008–2012 рр.

На територіях решти областей позитивних випадків інвазування великої рогатої худоби збудниками babesіозу не виявлено, або такі дослідження не проводилися, тому ці території умовно можна вважати загрозливими осередками.

Висновки

1. Інвазованість великої рогатої худоби збудниками babesіозу на території України перебуває в межах 2,84– 55,47 %. До ензоотичного осередку належать території Волинської, Житомирської, Київської, Черкаської та Чернігівської областей.

2. Останнім часом під впливом різних чинників в іксодо-фауні сталися помітні зміни, деякі з яких призвели до створення сприятливих умов на територіях відповідних областей для проживання іксодових кліщів, збільшення їх біотопів, розширення меж ареалу і зростання чисельності популяції. Відповідно ураженість великої рогатої худоби збудниками babesіозу прямо пропорційно залежить від поширення ареалу кліщів-переносників.

Список літератури

1. Каримов О. Эпизоотология пироплазмидозов крупного рогатого скота в Сурхандарьинской области республики Узбекистан / О.Каримов // Материалы первой Международной юбилейной конференции, посвященной 110-летию открытия проф. К.Н. Виноградовым сибирской двуустки. – Томск, 2001. – С.123.
2. Мотошин А.В. Бабезиоз крупного рогатого скота в условиях Нечерноземной зоны Российской Федерации : автореф. дис. на соискание

ученой степени канд. вет. наук : спец. 03.00.19 «Паразитология» / А.В. Мотошин. – Иваново, 2008. – 17 с.

3. Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин / [Чернуха В. К., Артеменко Ю.Г., Галат В.Ф. та ін.]; за ред. В.К. Чернухи. – К.: Урожай, 1996. – 448 с.: іл.

4. Bock R. Babesiosis of cattle / R. Bock, L. Jackson, A. de Vos, W. Jorgensen. // Parasitology. – 2004. – Suppl. 129. – P. 247–269.

5. Longzheng YU. Epidemiological survey of Babesia bovis and Babesia bigemina infections of Cattle in Philippines / L. YU, M.A. Terkawi, M.J. Cruz-flores, [et al.] // The Journal of Veterinary Medical Science. – 2013.

6. Luciana G. Brito. Babesia bovis infection in cattle in the southwestern Brazilian Amazon / G. Luciana Brito, B. Rodrigo Rocha, Fabio da S. Barbieri [et al.] // Ticks and Tick-borne Diseases. – 2013. – Vol.4. – P.78–82.

7. Molecular and serological prevalence of Babesia bovis and Babesia bigemina in water buffaloes in the northeast region of Thailand / M. A. Terkawi, N. X. Huyen, C. Shinuo, [et al.] // Vet. Parasitol. – 2011. – Vol. 178 – P. 201–207.

Представлен анализ статистической отчетности инвазированности крупного рогатого скота возбудителями бабезиоза на территории Украины за период 2008–2012 гг. Соответственно уровню инвазированности животных, территория Украины условно была разделена на две зоны: энзоотическую и угрожающую.

Крупный рогатый скот, бабезиоз, распространение.

The article is an analysis of the statistical reporting of parasitic pathogens of cattle babesiosis on the territory of Ukraine for the period of 2008 - 2012 years. Accordingly, the level of parasitic animals territory of Ukraine was conditionally divided into two zones: the enzootic and threatening.

Cattle, babesiosis, distribution.